

comarca (1975-1982)”, presentat a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona el 2010 i ampliat amb testimonis orals de militants obrers de la comarca, en un intent d’arribar al moll de l’os d’un període carregat d’ombres i incerteses, encara sotmès a diferents interpretacions.

Manifestació per l'Amnistia, les llibertats polítiques i l'estatut d'autonomia del 17 de juliol de 1976 a Vilafranca del Penedès. La referència és "Diari Tothom. Arxiu Històric Comarcal de l'Alt Penedès.

Joan Cuscó i Clarasó

EN EL CENTENARI DE TOMÀS BERDIÉ I RODOLF LLORENS

Notes per a la presentació del llibre:

Les cançons, la lluna i el sol.

Tomàs Berdié i Montserrat (1910-1979).

Auditori de VINSEUM,

17 de desembre de 2010

Ens trobem aquí per presentar un llibre que clou el nostre homenatge a dues persones cabdals de la cultura d'aquesta ciutat, i del país. Un centenari que, sobretot, ha servit per posar sobre la taula i compartir les seves obres. Un centenari sense cap pàtina oficial o oficialista, cosa que denota bé el poc interès que el nostre país sent per la cultura i per la gent que hi han dedicat tota mena d'esforços. El poc valor que el nostre país dona a l'educació i a la formació que és en la base de qualsevol sistema democràtic (de la sociabilitat i de la creativitat emprendedora i d'alt valor, com es diu avui).

En tot cas, el centenari que avui recordem ha estat impulsat des d'institucions culturals com VINSEUM i l'IEP i ha estat possible per la col·laboració d'altres persones i institucions (l'Escola Municipal de Música Dolors Calvet i l'Auditori Municipal, els intèrprets Carles Sanz, Eugènia Gassull i Eulàlia Ara, l'editorial Fasolcat, el Jordi Romeu, les famílies dels homenatjats...).

Si ajuntem aquests dos fets, podem ben dit que es pot parlar de la cultura catalana com d'una "sòlida fragilitat", de la qual el llibre d'avui n'és una bona mostra.

Reconeixem, mostrant la seva obra i la seva tasca, Tomàs Berdié, Pau Boada i Rodolf Llorens. Tost ells nascuts l'any 1910 i protagonistes del segle XX. Tres protagonistes d'una de les èpoques més contundents de la cultura catalana, i vilafranquina. El període que abraça des del 1926 fins al 1936. Una dècada d'entusiasme i de lluita que, com tantes vegades

ha passat al llarg del segle XX, fou escapçada per la guerra.

Aquest fet ens porta a una segona paradoxa: la de celebrar un centenari i la de saber com mostrar, comprendre i defensar la “sòlida fragilitat” de la cultura contemporània de què parlàvem abans.

El segle XX ha dislocat moltes coses, entre les quals la visió historicista de la humanitat, la idea de progrés, les ideologies... I això, si no estem atents, ens porta a un cul de sac: si volem tractar amb la història i amb els seus protagonistes però no hi ha linealitat històrica (o narrativa), com ens hi acostem? Com en som dignes hereus?

Si no hi ha linealitat en la història: cal celebrar els centenaris? Com? Com cal llegir els autors que ens han precedit? Com retrobem allò que hi ha de bo (el que Walter Benjamin va anomenar “l’Àngel de la història”)? Com apliquem una metodologia adequada? Què escollim per a posar-ho sobre la taula?...

Certament, cal anar a una història discontinua i a cercar els avenços qualitius que no són progressius ni en una única direcció ni abracen tota la societat. I aquesta no és una tasca fàcil. I implica molta reflexió per als investigadors i per als qui avui ens dediquem a la cultura. No podem fer una història cronològica. No podem fer una història de dates i de dades (erudita), no podem parlar de “generacions” sense fer esment a les individualitats i a la diversitat de cada aportació (divisions estanques o tancades i progressives), no podem parlar del text sense el context... Bé, tot això, ho podem fer, però seria una tasca inútil.

En tot cas, el període situat entre 1926 i 1936, a Vilafranca i a Catalunya, va ser una etapa culturalment activa i rica. Un salt qualitatiu del qual foren protagonistes les persones nascudes els primers quinze anys del segle (Berdié, Llorens i Boada). Un moment amb àngel. I això ens interessa.

Un període lligat a l’art i a l’avantguarda. El 1926 hi va haver la I Exposició d’Art del

Penedès, del 1926 al 1929 a Sitges es publicà *L’amic de les arts*, del 1926 al 1933 a Vilafranca existeix l’Associació de Música, l’any 1928 Gasch, Dalí i Montanyà signen el *Manifest groc* i es creà l’Associació de Música Contemporània de Barcelona, els anys 1929 i 1930 apareix *Hèlix* a Vilafranca, els anys 1933 i 1934 a Lleida hi ha la revista *Art* amb Antoni Garcia Lamolla (també nascut l’any 1910), del 1932 al 1936 actuen els *Amics de l’art nou* (Adln) amb Àngel Ferrant i Joan Prats... En fi, és un període imprescindible per entendre la cultura del país. Molt llibertari, amb molts grups i molts franc-tiradors, amb aportacions molt diverses i plurals... Però imprescindible per copsar què ha estat el segle XX i d’on venim.

Bon exemple d’això és el que va venir després. La cultura dels trenta primers anys de la dictadura n’és deutora. A Vilafranca el grup *Azul*, els *orsians*, el *Cercle d’Estudis Pendescens* i els *Grup Universitari del Museu* es relliguen directament amb aquest període. I aquesta és una història que encara s’ha d’escriure. Hi va haver l’exili, i l’hem de conèixer al màxim; però també cal veure què passava al país i com, això, traça una continuïtat (mai lineal ni unidireccional i a voltes dialèctica) cap als nostres dies (amb els seus encerts i errors, les seves aportacions i les seves mancances.). Aquesta és una tasca imprescindible. I ella sola justifica l’acte d’avui.

Diem tot això perquè considerem que el llibre que presentem respon bé a aquestes preguntes i reptes. Que hem escollit uns autors i unes obres que tenen valor en elles mateixes i que ens aporten noves visions sobre la nostra cultura contemporània. Informació que moltes vegades es contradia amb el seu context, i per això encara és més vàlida. Que ens allunya de la mirada historicista i que ens permet conèixer millor el nostre present (aprendre activament). I considerem que hem fet un treball per contextualitzar aquestes aportacions i per tornar a donar vida a unes obres que s’ho mereixen.

Moltes gràcies a tots els qui hi heu participat i als qui ho heu recolzat.